

Egyháztörténelmi adatok.

CXXIII.

Kénosi Sándor Gergely ítélőmesterré neveztetése 1713.

A múlt százévben elnyomatásunk egyik keserves emlékü eszköze volt az is, hogy magasabb rendü országos hivatalba 1713-tól egészen II. József trónralépteig közülünk senkit se neveztek ki.

A szatmári békekötés után, a Rákóczi szabadságharcz bevégződésével egy néhányan még nyertek magasabb tisztséget, de a mint ezek elhaltak, többé még a candidatióba se vétettek be a mi embereink.

E kevesek közé tartozott Kénosi Sándor Gergely, a kinek 1713 márt. 1-én kelt ítélőmesteri kinevezési okmányát alább közöljük a K. Sándor József dévai kir. közjegyzőnél lévő eredetiről. K. Sándor Gergely Udvarhelyszék egyik legelőkelőbb családjából származott, mely már I. Lajos királynak egy 1368. ápril 25-én kelt okmányában említették s Udvarhelyszéken nevezetes szerepet játszott. Apja, szintén Gergely, e szék királybírája, ennek Pál nevü testvére pedig török követ volt.

Sándor Gergely 1728. szept. 18. halt meg Kelemtelkén s ugyanott temették el szept. 26-án; neje P. Horváth Klára azon évi jul. 23-án megelőzte őt a halálban s így a csakhamar szintén elhalt Gergely nevü fia és a később V. Dániel Ferencz nejévé lett Klára leánya igazán árvákká lettek.

K. Sándor Gergely 1718-tól egyik buzgó és sokat áldozott főgondnoka is volt az unitárius vallásközönségnek, tehát éppen a legválságosabb időkben.

Áldozat készségét főként kolozsvári főiskolánk ujra teremtésében és fentartásában is kitüntette az által, hogy a minden jövedelemtől megfosztott tanárok és tanulók segélyezésére minden évben 100 véka búzát küldött Kolozsvárra. Az ily férfiak megérdemlik, hogy emlékök tiszteletben tartassék. Az okmány a következő:

Nos Carolus VI. dei gratia electus Romanorum Imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hispaniarum utriusque Siciliae, Hierofolymae, et Indiarum, necnon Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque, et C: Rex Archidux Austriae, Dux Burgundiae,

et Transilvaniae Princeps et. C: Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod cum nos accepta Fidelium Nostrorum Statuum et Ordinum Principatus Nostri haereditarii Transilvanici, Partiumque Regni aequae Nostri, Hungariae eidem annexarum, pro Magistris ibidem Protonotariis Candidatione, atque in ea Fidelis Nostri Egregii Gregorii Sándor de Kénos Regis tratoris Cancellariae Nrae Provincialis, inter alios hujusmodi Candidatos denominatione tum vero attentis, et consideratis fidelitate fidelibusque et utilibus servitiis ejusdem Gregorii Sándor tam in praedicto officio suo a pluribus jam annis, quam alias quoque pro temporum et occasionum varietate Nobis, -- Augustaequae Nostrae Domui et etiam patriae suae, assiduae praestitis indeque sibi comparatis meritis, cui accidit etiam Jurisprudentia aliaeque animi dotes a quibus Nobis commendatus est. Eundem itaque Gregorium Sándor, in Magistrum Nostrum Protonotarium, per dictam Nostram Transilvaniam, Partesque ei annexas evehendum esse duximus Volentes, et per expressum decernentes, ut ipse, deposito, suo loco consveto Officii et Functionis hujus Juramento tam consveto suo Salario a The-saurario Nostro sibi pendendo, quam etiam aliis, ad instar aliorum Magistrorum Nostrorum Protonotariorum, in praedicta Transilvania omnibus Juribus, Praerogativis et Immunitatibus, signanter vero sigillo, et Expeditionibus, eidem officio convenientibus et competentibus uti, frui et gaudere possit ac valeat Imo evehimus et constituimus volumusque et decernimus, modo praedeclarato. Harum Nostrarum Secretioris et Aulici Sigilli Nostri impendentis munimine roboratarum testimonio mediante. — Datum in Civitate Nostra Viennae Austriae Die Tricesima Prima Mensis Martii Anno Domini Millesimo, Septingentesimo, Decimo Tertio Regnorum vero Nostrorum Romani Secundo, Hispanici Decimo Hungarici et Bohemici etiam Secundo. Carolus mp. Andreas Szentkereszti.

Sárga-fekete sinoron függő faszelenczében pecsét veres spanyolviaszból (kétféjü sas). Eredetije van K. Sándor József urnál Déván.

BENCZÉDI GERGELY.

Unitárius történetírás és Kálvinorthodoxia.

Első Rész.

Családügy és orthodox politika.

III. Fejezet.

(Folytatás.)

A mesteri kézzel reá szabott külforma is mindjárt szemünk elé tünteti a *Defensio Orthodoxae Fidei* nemes beltartalmának rejtettebb szépségeit. Csaknem zavarba jövünk, hogy a tollunk alá kerülő szebbnél szebb virágokból melyiket ne fűzzük a protestáns orthodoxia homloka köré illő illatos díszkoszoruba.

Baromi butaság jellemzi Kálvin szerint Servet halálát (in eius morte apparuit belluina stupiditas), a honnan nyilván kitetszik, hogy ő sohasem vette komolyan vallását. Csak henye gazficzkók csinálhatnak mátyrt ez esztelen makacs emberből. (Bock: II. 371.) Midőn a vesztőhelyre ért, a mi *legérdemesebb* testvérünknek, Farelnek intése, bár nehezen, mégis rávette, hogy kérje fel a népet, könyörögjön vele együtt. Miként engedhette ezt meg lelkiismerete, azt én meg nem foghatom; mert ő azt írta volt egyszer sajátkezűleg, hogy ördögi hit uralkodik köztünk (csak ördögi hit teremhet ily pokoli gyümölcsöket, — jegyzi meg Porter); és hogy nekünk sem egyházunk, sem istenünk, mert a kis gyermekek keresztelésével megtagadjuk a Krisztust. Vagy nem megszenteltetés a szent szövetségnek — kérdi a megbotránkozott Kálvin — közös istent és hitet vallani egy hitetlen és szentségtelen néptömeggel? És valóban Farel intette is a népet, hogy könyörögjön érte; de csak úgy, hogy az Ur megkönyörülvén a máskülönb en elveszett emberen, hozza őt vissza a józan értelemre utálatos tévelygéséből. (Könyörögni egy vádindítvány szellemében! — jegyzi meg Hall és Porter.) Ó (értsd: Servet) ez alatt legkisebb jelét sem mutatta a megbánásnak. (*Def. Orth. Fid.* 62. Porter: 31.)

Leírván így orthodox szellemben Servet halálát, áttér tudós Kálvinunk ellenfele tudományának *kellő* megvilágítására. Állítja, hogy „mindazon botrányos tévelygések között, melyekkel a sátán elhomályosítani akarta az újonnan feléledt evangélium világosságát, azon hitelenségek sokasága, miket Servetus okádott elé az ő könyveiben, felette áll minden más utálatosságnak.“ Egy néhány lappal előbb Kálvinunk szerint: „a halott maradványai dögleletes büzt gőzölögtek ki“; azért kellett néki tollat fognia kezébe. (*Defensio*: 7. Porter: 71.)